

Sygn. akt V CZ 39/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Mirosława Wysocka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa U. H. i M. H.
przeciwko (...) Niestandardyzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi
Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 25 lipca 2019 r.,
zażalenia powodów na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 6 listopada 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) orzekając -
na posiedzeniu niejawnym - na skutek apelacji powodów U. H. i M. H. od wyroku
zaocznego Sądu Okręgowego w B. z dnia 24 maja 2018 r., którym oddalono ich
powództwo przeciwko (...) Niestandardyzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi
Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W., uchylił wyrok zaoczny, zniósł postępowanie w
części dotyczącej doręczenia pozwanemu odpisu pozwu i rozprawy z dnia 24 maja

2018 r. oraz przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny na podstawie akt sprawy stwierdził, że pozwany nie brał udziału w postępowaniu, bowiem odpis pozwu i inne pisma procesowe były wysyłane pod niewłaściwy adres w W., a następnie pozostawiane w aktach ze skutkiem doręczenia. W toku postępowania odwoławczego, na podstawie wyciągu z rejestru funduszy inwestycyjnych, ustalono, że od dnia 13 października 2017 r. pozwanym Funduszem zarządzało [...] Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., którego siedziba i adres w W. były zarazem siedzibą i adresem pozwanego (art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 5 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, jedn. tekst Dz. U. 2018, poz. 1355). Pozwany został zatem pozbawiony możliwości obrony swych praw, co prowadziło do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji i uzasadniało wydanie orzeczenia na podstawie art. 379 pkt 5 w zw. z art. 386 § 2 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie, opartym na zarzutach naruszenia art. 379 pkt 5 i art. 386 § 2 w zw. z art. 344 k.p.c., powodowie wniesli o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54). Przeprowadzona pod tym kątem kontrola prowadzi do wniosku, że skarżący bezpodstawnie zarzucają Sądowi Apelacyjnemu nieuzasadnione stwierdzenie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji.

Nie zgodne z faktami jest zawarte w zażaleniu twierdzenie skarżących, jakoby adres pozwanego podany przez nich w pozwie z dnia 31 maja 2017 r.

był prawidłowy, bowiem w tym czasie poprzedni zarządca pozwanego Funduszu C. miał już inną siedzibę, wskazaną w sprawie, w której wydano tytuł wykonawczy, pozbawienia którego obecnie powodowie się domagają.

O naruszeniu prawa pozwanego do obrony swych praw przez pozbawienie go udziału w postępowaniu przesądza bezsprzeczny fakt, iż odpis pozwu, inne pisma procesowe i sądowe oraz zawiadomienie o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku nie zostały mu prawidłowo doręczone.

Chybione są zarzuty skarżących oparte na błędnym, z rozważanego punktu widzenia, przypisywaniu znaczenia temu, że wyrok kończący postępowanie w sprawie przed Sądem Okręgowym był wyrokiem zaocznym, oddalającym powództwo. Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw zachodzi w sytuacji, w której z powodu uchybień procesowych sądu lub strony przeciwnej, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, przy czym nie ma znaczenia, czy działanie strony mogłoby mieć wpływ na rozstrzygnięcie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, niepubl., z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 248/10, niepubl. i z dnia 31 stycznia 2018 r., I CZ 3/18, nie publ.). Bezwzględny charakter przyczyn nieważności powoduje, że nie jest konieczne wykazywanie związku między uchybieniem, a wynikiem sprawy, ani związek taki nie jest badany przez sąd, który ma obowiązek uwzględnić to uchybienie na zarzut strony albo z urzędu.

Ze względu na to, że nieważność postępowania sąd bierze pod uwagę z urzędu, a więc niezależnie od stanowiska stron (art. 378 § 1 k.p.c.) i że ma to na celu nie tylko ochronę praw stron, ale także interes wymiaru sprawiedliwości wyrażający się w zagwarantowaniu pewności i stabilności orzeczeń, okoliczność ta jest uwzględniana niezależnie od tego, którą ze stron dotknęły skutki uchybienia (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133 i postanowienie z dnia 24 października 2013 r., IV CZ 94/13, niepubl.).

Stanowisko Sądu Apelacyjnego, który stwierdził nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji, jest zatem prawidłowe.

Rozpoznając zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.) Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności bada z urzędu, czy orzeczenie to nie zapadło w warunkach nieważności postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2013 r., I CZ 75/13, niepubl. i z dnia 11 maja 2018 r., II CZ 21/18, niepubl.).

Sąd Apelacyjny orzekł na posiedzeniu niejawnym, co dopuszcza art. 374 k.p.c. w razie stwierdzenia w toku badania apelacji jednej z wymienionych w nim sytuacji. Orzeczenie w przedmiocie apelacji na posiedzeniu niejawnym, a nie na rozprawie, nie ma znaczenia z punktu widzenia rodzaju wydawanego orzeczenia, który zależy od tego, czy rozstrzygnięcie dotyczy istoty sprawy – apelacji, wtedy bowiem powinien zapaść wyrok uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania, czy rozstrzygnięcie ma charakter formalny – wtedy powinno zapaść postanowienie o odrzuceniu pozwu lub umorzeniu postępowania. Sąd Apelacyjny stwierdziwszy nieważność postępowania mógł orzec na posiedzeniu niejawnym, ale powinien był to uczynić w formie wyroku, a nie postanowienia. Nadanie orzeczeniu formy postanowienia zamiast wyroku nie powoduje nieważności postępowania, jeżeli nie wiąże się z naruszeniem przepisów z uchybieniem którym ustawa wiąże taki skutek, i może być uznane za uchybienie procesowe, które w okolicznościach sprawy miało lub nie miało wpływu na wynik sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 r., II CZ 23/11, niepubl.). Nadanie przez Sąd Apelacyjny zaskarżonemu orzeczeniu postaci postanowienia zamiast wyroku nie spowodowało nieważności postępowania.

Inne są skutki niebrania przez pozwanego udziału w postępowaniu apelacyjnym. Zasady, które Sąd Apelacyjny zastosował w odniesieniu do postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie tracą na znaczeniu w postępowaniu odwoławczym. Odpis apelacji został wysłany pozwanemu pod adres z pozwu, zwrócony po awizowaniu w dniu 1 sierpnia 2018 r. i uznany za doręczony (k. 87 i 88). W wyniku czynności podjętych w Sądzie Apelacyjnym w celu ustalenia prawidłowego adresu pozwanego, do Sądu tego wpłynął w dniu 18 października 2018 r. wyciąg z rejestru zawierający dane dotyczące adresu pozwanego od dnia 13 października 2017 r. Mimo ustalenia właściwego adresu

pozwanego Sąd Apelacyjny w dniu 6 listopada 2018 r. wydał orzeczenie, nie poprzedziwszy go skutecznym doręczeniem odpisu apelacji.

Jeżeli sąd w postępowaniu odwoławczym nie wyznaczy rozprawy i rozstrzygnie apelację na posiedzeniu niejawnym, strona, której nie doręczono odpisu apelacji nie ma możliwości podjęcia obrony swych praw w postępowaniu odwoławczym, o którym nie wie i nie zna zarzutów apelacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2005 r., V CSK 69/05, niepubl.). Wobec tego, że do takiej sytuacji doszło w postępowaniu odwoławczym w niniejszej sprawie, postępowanie to było dotknięte nieważnością z przyczyny określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c., co Sąd Najwyższy obowiązany jest uwzględnić z urzędu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2005 r., V CSK 69/05, niepubl.).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

aj